

Fattiggården i Alslev-Hostrup Sognekommune 1872-1917.

I 1872 købte Alslev-Hostrup Sognekommune en gård i Torrup og etablerede en "fattiggård" på ejendommen matr.nr. 2 Torrup. I dag 2018 beliggende på Torrupvej 70.

Sælgeren af gården var Casper Hansen Platz, der havde overtaget den efter forældrene i 1865. Faren Hans Casper Platz havde haft gården siden 1859.

Det var en "større gård" på 2 tdr. hartkorn 2 skæpper 1 fjerding 2½ album (2-2-1-2½), og salgsprisen beløb sig til 8.000 Rigsdaler. Desuden var der tinglyst en aftægtskontrakt på ejendommen til sælgerens mor Maren Platz.

Sognerådene var kommet til i 1868 som afløsning af Sogneforstanderskabene fra 1841.

I 1872 var sognerådsformanden skolelærer og kirkesanger Andreas Christiansen. Samtidig skete der en ændring af fattigforsorgen i landkommunerne. Det var nu sognerådene, der havde fået ansvaret for området, hvor det tidligere havde været en "fattigkommission" som havde virket efter forordninger fra 1708 og 1803. Udgifterne til fattighjælp blev nu opkrævet og betalt til sognet samtidig med den almindelige betaling af kommuneskatten, hvor det tidligere havde været betalt direkte til "fattigkassen". Det er bemærkelsesværdigt, at forordningen fra 1708 pålagde købstæderne og pastoraterne, at de fastboende fattiglemmer havde en "forsørgelsesret"

Derfor fik sognerådene en direkte interesse i, at holde udgifterne til fattighjælp på så lavt et niveau som muligt. Det blev meget udbredt, at sognene fik fattiggårde, og der blev etableret over 450 af disse overalt i Danmark.

Gårdene blev forpagtet ud til en "fattiggårdsbestyrer" og som en del af forpagtningsbetalingen (måske endda det hele) skulle han modtage sognets "fattiglemmer" og give dem kost og logi. Formodentlig skulle de også hjælpe til ved driften af gården, så meget som de havde mulighed for.

Det fremgår af Sognerådsprotokollerne, hvem der blev bestyrere på fattiggården. I 1872 var bestyreren Jens Peter Christensen, i 1880 var det en Thomas Andersen, i 1883 Niels Jørgen Jensen, i 1887 Ernst og Andrea Brodersen, men de blev allerede opsagt i 1888, i 1890 Mads H. Hjerrild, i 1911 Peder og Anna H. Christensen og sluttelig i 1914 Peder og Elisa Kristensen. De sidstnævnte købte senere Knudsmarkvej 41.

Fattiggården i Alslev-Hostrup Sognekommune 1872-1917.

Ud af folketællingerne, kirkebogen og sognets protokol (brevkopibog) over korrespondance med andre kommuner om sager med relation til flere kommuner, fremstår der et billede af, hvem og hvor mange der fik ophold på fattiggården.

En gennemgang af kirkebogen viser, at der fra 1869 til 1917 døde 13 personer på fattiggården. Bortset fra Marie Pedersen, der døde som 16årig i 1890, var det ældre personer mellem 60 og 90 år.

Sognerådsformand Andreas Christiansen skrev, at der var fire fattiglemmer på gården, og at "den velindrettede ejendom" godt kunne have plads til en person mere. Vel særligt da det var en yngre arbejdsduelig mandsperson sagen drejede sig om. Folketællingen i 1890 viser, at Jacob Nielsen på 81 år, Birthe Marie Pedersen på 38 år, og Marie Pedersen på 16 år bor på gården sammen med Kerstine Riis på 28 år og hendes 4 børn fra to til seks år. Dertil kom naturligvis bestyrer Hjerrilds familie.

Lovgivningens omdrejningspunkt var på dette tidspunkt, hvilket sogn eller købstad der havde forsørgelsespligten. Hvis en person var født i sognet og var over 18 år og stadig boede i sognet, var det naturligvis fødesognet, der måtte påtage sig forpligtelsen. Dette vedblev med at være tilfældet, indtil personen havde boet fem år fast et andet sted, for så overgik pligten til det nye bopælsogn.

Hvis en ugift "pige/fruentimmer" fik et "uægte barn" var det pigens opholdssted 10 måneder før fødslen, der måtte påtage sig forsørgelsespligten.

Efter nederlaget i 1864 kom der mange dansksindede slesviger med familier til områderne nord for Kongeåen. For disse personer gjaldt, at staten refunderede sognene eventuelle udgifter til deres fattighjælp.

Lovgivningen de første år, var baseret på kongelig forordninger fra enevældens tid (før 1849) og først omkring 1890 kommer der nye regler for alderdomsunderstøttelse, som ændrede situationen for ubemidlede ældre. Det var ikke længere fattighjælp, men en løbende ydelse som sognerådet bevilgede.

Gården var - ud over fattiggård - også hjemsted for en skole i vinterhalvåret og stillede også ofte lokaler til rådighed, når sognerådet holdt deres månedlige møde.

Fattiggårdens driftsbygninger brændte i 1908 og snedkermester Korsgård fra Alslev blev tildelt arbejdet med at genopføre disse. Det kostede i 1909 kr. 6.046 iflg. sognerådsprotokollerne.

Der blev i 1914-1916 foretaget store opgravninger af mergel på gårdens jorder vest for jernbanen, og sognekommunen fik indtægterne fra graverettighederne. Senere blev disse vestlige jorde flyttet til "Torrup gård" Torrupvej 62.

I 1917 afhændende Sognerådet fattiggården til Bennet Bennetsen, som også ejede Torrup Gård. Prisen var nu steget til kr. 50.000 for ejendommen. I handelsvilkårene blev det fastsat, at der fortsat skulle være vinterskole på gården i en årrække.

Fattiggården i Alslev-Hostrup Sognekommune 1872-1917.

Skolelærer H.P.H. Novrup har skrevet en artikel om "Fattigvæsenet i ældre tid" som blev trykt i Historisk Tidsskrift for Ribe Amt. Fattiggården får kun lidt omtale i artiklen, men perioden fra 1760 til 1850 er beskrevet med mange konkrete beretninger baseret på forfatterens adgang til Fattigkommissionens protokol.

Hans Ole Villadsen

Arkivleder

12. december 2018.

Kilder til artiklen er: 1) Alslev Sognearkiv, 2) brevkopibog for Alslev-Hostrup Sognekommunes fattigsager 1878-1908, 3) Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk. 4) H.P.H. Novrup 1931 Fattigvæsenet i gamle dage.